

СУДОУСТРІЙ ТА СУДОВА ПРАКТИКА; ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ; ПРОКУРАТУРА ТА АДВОКАТУРА

Меліхова Ю.О.,

*аспірант кафедри адвокатської майстерності та міжнародної юридичної практики
Академії адвокатури України*

УДК 34.037

ДЕЯКІ АСПЕКТИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВОВИХ ГАРАНТІЙ АДВОКАТУРИ

Постановка проблеми: Загальновідомо, що адвокати повинні мати можливість повноцінно й без перешкод виконувати свої професійні обов'язки задля належного захисту прав громадян, сприяння доступу до правосуддя й правової допомоги та забезпечення принципу верховенства права. Із цією метою в державі діє правовий інститут гарантій професійної адвокатської діяльності, визначений українським і міжнародним законодавством, ратифікованим Україною. Водночас з огляду на систематичні порушення законодавчо встановлених гарантій професійної адвокатської діяльності з боку правоохоронних та інших органів вони також потребують державного захисту та механізму реалізації обов'язковості їх виконання. Надані законом адвокатам правові гарантії є основоположною засадою їх професійної діяльності й необхідні для належного надання правової допомоги й захисту людей – їхніх клієнтів. Права людини на правовий захист і на правову допомогу гарантовані Конституцією України. Отже, той, хто зневажає й порушує правові гарантії адвокатури, одночасно нівелює й Основний Закон України, її Конституцію, нехтує правами людей на реальну повноцінну правову допомогу й правовий захист.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Висвітленню й аналізу цієї вкрай значної й глибокої проблематики приділили увагу такі українські вчені-юристи, як Т. Варфоломеева, О. Яновська, М. Погорельський, Д. Фіолевський, А. Іванцова, І. Рафальська, Р. Афанасієв, О. Святоцький, В. Кульчицький та ін.

Особливо варто відмітити вагомий вклад у дослідження реформування системи захисту правових гарантій адвокатури такої наукової праці, як «Проект «Підтримка реформ у сфері юстиції в Україні», що надала суттєву допомогу в розробленні загальної стратегії реформ в українській юстиції й мала на меті об'єднати більшість установ сфери юстиції нашої держави для того, щоб створити й запровадити єдину, загальну й колективну стратегію змін. Проект було створено командою міжнародних правників за фінансової підтримки Європейського Союзу й представлено для впровадження в Україні 09.06.2016 р. у місті Києві. Головним його завданням стало висвітлення експертних висновків щодо порушення прав адвокатів і гарантій адвокатської діяльності на території України, пропозицій щодо усунення таких порушень і сприяння зміцненню верховенства права.

Мета статті – дослідити положення чинного українського та міжнародного законодавства, які регламентують захист прав адвокатів під час здійснення ними своєї професійної діяльності; з'ясувати найпоширеніші порушення гарантій адвокатської діяльності в Україні; проаналізувати шляхи й способи їх подолання.

Завдання статті – окреслити правове становище адвоката під час виконання ним своїх професійних обов'язків; розкрити його недоліки та прогалини; аргументувати необхідність реформування інституту адвокатури України; запропонувати розроблення дієвої системи захисту прав і гарантій адвокатської діяльності шляхом комплексного, відкритого, прозорого та якісного відстеження й реагування на порушення професійних прав і гарантій адвокатів.

Виклад основного матеріалу. Питання реформування системи адвокатури в Україні є сьогодні нагальним і невідкладним, так само, як невідкладним є питання реформування судової системи, системи правоохоронних органів. Вирізняти питання адвокатської діяльності, виокремлювати їх із загалу інших питань правової реформи неможливо, як неможливо реформувати адвокатуру без демократизації суспільства. Водночас неможливо говорити про цінності європейської демократії для України без підвищення ролі та значення адвокатури в суспільстві [6; 1].

У 2017 р. Міністерство юстиції розпочинає реформу адвокатури. Про це наприкінці 2016 р. заявив Міністр юстиції України Павло Петренко, стверджуючи: «Наше завдання на наступний рік – це реформа адвокатів». Очільник Мін'юсту підкреслив, що сьогодні адвокатура в Україні знаходиться в «сплячому режимі». «Ми повинні прийняти низку законів, що регулюють представництво в судах, починаючи з 2019 р. Часу залишилося не так багато», – додав він. За словами П. Петренка, указана реформа буде завершена до 2019 р. [4; 1].

Тому саме сьогодні адвокати так наполегливо працюють над реформуванням чинного Закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» і над створенням нового закону, який має реалізувати основне завдання адвокатури – правовий захист інтересів фізичних і юридичних осіб у судах, на досудовому слідстві, в органах державної влади й управління. Першочергове завдання – визначитися зі статусом адвокатури в правовій системі нашої держави.

Сильна професійна адвокатура – це не тільки протидія державному обвинуваченню для створення балансу, реальної змагальності сторін у кримінальному процесі, але ще й суттєвий важіль у побудові демократичного суспільства, тверда переконаність громадян у захисті від свавілля та корумпованості окремих посадовців, можливість у межах закону захистити свої права й упевненість у досяжності справедливості.

Сьогодні роль адвоката не може бути перебільшена. Адвокат – це юридичний радник, захисник, джерело правових знань, медіатор у спорі й (дуже хотілося б) взірць професіоналізму та професійної етики, адже в цій професії є особливі етичні норми, спеціальні правила, яким адвокат має відповідати й за порушення яких він несе відповідальність.

Тому є актуальним точне, розгорнуте та прозоре законодавче визначення статусу адвоката, гарантування його незалежності в професійній діяльності, можливість практичної реалізації професійних прав [6; 1].

Насамперед адвокатура – це конституційний орган, але її завдання в світлі статей 59, 131-2 Конституції не є до кінця прозорими та такими, що беззаперечно відповідають потребам реального життя, адже стаття 59 Конституції України, згідно зі змінами від 02.06.2016 р., передбачає, що «кожен має право на професійну правничу допомогу». Чимало запальних дискусій точиться навколо нововведеного терміна «правнича допомога», адже незрозуміло, чим вона відрізняється від попередньої «правової», який сенс у заміні цих двох понять. Якщо ж проаналізувати зміст статті 131-2 Основного Закону, то вона, по суті, проголошує «монополію» адвоката на представництво іншої особи в суді. З одного боку, це має призвести до більшого цінування адвокатського свідчення серед правників і пересічних громадян, але, з іншого боку, у такому викладенні статті не вбачається можливості «самопредставництва чи корпоративного представництва» юридичної особи або фізичної особи-підприємця, яка може мати й має право мати у своєму штаті юриста. А тому це питання потребує більш чіткого врегулювання. Також серед недоліків такого положення є те, що ймовірність позбавлення адвоката права на заняття адвокатською діяльністю може стати засобом для певного тиску чи впливу на адвоката. Тому тут доцільно вдосконалити та переглянути підстави для накладення на адвоката дисциплінарного стягнення у вигляді позбавлення права на заняття адвокатською діяльністю. Також слід належним чином урегулювати питання адвокатського самоврядування, щоб воно дійсно забезпечувало незалежність адвокатів, захист від втручання в здійснення адвокатської діяльності, а також питання щодо підвищення адвокатів їх професійного рівня [2; 1].

Адвокатам необхідно мати можливість вільно й повною мірою виконувати свої обов'язки з метою встановлення верховенства права, сприяння забезпеченню доступу до правосуддя та правової допомоги, забезпечення дотримання належної процедури в судовому процесі, створення змагальної системи судочинства, а також захисту прав людини.

Професійні права адвокатів і гарантії адвокатської діяльності в цілому визначені та захищаються українським законодавством (включаючи Конституцію України, Кримінальний і Кримінальний процесуальний кодекси, Закон України «Про адвокатуру й адвокатську діяльність») і міжнародним законодавством, що ратифіковане Україною (насамперед Європейською конвенцією про захист прав людини й основних свобод, Рекомендацією 21 Комітету Міністрів Ради Європи про свободу професійної діяльності адвокатів). Такий захист також регламентований актами Організації Об'єднаних Націй, Ради адвокатських і правових товариств Європи (CCBE), Міжнародної асоціації адвокатів тощо. Надані професійні права й гарантії адвокатів є необхідними адвокатам для належного захисту прав їхніх клієнтів.

Можна сказати, що українське та міжнародне законодавство теоретично декларують і встановлюють застосування належної правової процедури, змагальності процесу та рівності сторін, що в сукупності захищає адвокатів у процесі надання ними правової допомоги своїм клієнтам. Це залишається особливо важливим у кримінальних справах, де вся міць держави «обрушується» на звичайних уразливих громадян, яким може загрозувати позбавлення волі, а також потенційне порушення основних прав людини.

Зasadничі гарантії адвокатської діяльності підсумовані в Основних положеннях ООН про роль адвоката, прийнятих VIII Конгресом ООН із запобігання злочинам у серпні 1990 р., згідно з якими уряди країн-учасниць повинні забезпечити адвокатам:

- а) можливість здійснювати їхні професійні обов'язки без залякування, перешкод, завдання турботи й недоречного втручання;
- б) можливість вільно пересуватися й консультувати клієнта у своїй країні та за кордоном;
- в) виключення можливості піддавати покаранню чи погрожувати його застосуванням і можливості обвинувачення, адміністративних, економічних та інших санкцій за дії, здійснювані відповідно до визнаних професійних обов'язків, стандартів і етичних норм.

Там, де безпека адвокатів перебуває під загрозою у зв'язку з виконанням професійних обов'язків, вони мають бути адекватно захищені державною владою (пункт 17). Обов'язком компетентних влад є забезпечення адвокату можливості своєчасно знайомитися з інформацією, доступу до документів і матеріалів справи, щоб мати можливість надавати ефективну правову допомогу клієнтам. Доступ повинен надаватися вчасно й у найкоротші строки (пункт 21). У пункті 22 проголошено, що уряди повинні визнавати й додержуватися конфіденційності комунікацій і консультацій між адвокатом і клієнтом у рамках відносин, пов'язаних із виконанням адвокатом своїх професійних обов'язків.

Ці положення знайшли своє відображення в Кримінальному кодексі України та в Законі України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». Статті 374, 397 і 398 Кримінального кодексу України

встановлюють кримінальну відповідальність за обмеження доступу адвоката до клієнта, втручання в роботу адвоката, погрозу вбивством, насильством або знищення чи пошкодження майна адвоката тощо. Стаття 23 Закону України «Про адвокатуру й адвокатську діяльність» забороняє втручатися в здійснення адвокатської діяльності, вимагати надання відомостей, що є адвокатською таємницею, вилучати документи, які пов'язані з адвокатською діяльністю, проводити обшуки в офісах адвокатів без наявності чітко визначеного в рішенні суду переліку речей, документів, що планується виявити, тощо [3; 1].

Основоположний принцип верховенства права встановлює, що немає прав без наявності відповідних засобів правового захисту. Тому єдиним способом зменшити кількість порушень професійних прав і гарантій адвокатів і прав людини їхніх клієнтів, а також покласти край безкарності за вчинення таких порушень, є створення життєздатної й ефективною системи засобів правового захисту прав адвокатів. Така система повинна, по-перше, прозоро розглядати питання порушення прав і гарантій адвокатів, карати відповідальних осіб за скоєне правопорушення, по-друге, перешкоджати й демотивувати від учинення потенційних правопорушень проти адвокатів у майбутньому.

На жаль, нині в Україні є значні розбіжності між законодавством і практикою. Тому, попри положення Конституції України, Кримінального й Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», адвокати постійно стикаються з численними перешкодами під час надання правової допомоги своїм клієнтам. Ключовими труднощами, з якими стикаються адвокати, є те, що судді не завжди є неупередженими в процесі, а прокурори, слідчі й інші представники правоохоронних органів мають надто широкі повноваження, часто не дотримуються вимог закону та маніпулюють його вимогами. У результаті професійні права адвокатів і гарантії адвокатської діяльності систематично й регулярно порушуються, а права людини їхніх клієнтів не поважаються.

Серед типових сучасних порушень прав і гарантій адвокатів в Україні можна виділити сім найпоширеніших. По-перше, це ненадання адвокатам доступу до клієнтів. По-друге, порушення права на конфіденційне спілкування клієнта з адвокатом. По-третє, ненадання чи невчасне надання адвокату доступу до інформації, матеріалів справи, що, по суті, є перешкоджанням підготовці захисту. По-четверте, нерідко намагаючись отримати інформацію у справі, де адвокат захищає інтереси клієнта, правоохоронні органи проводять неправомірні обшуки в офісах адвокатів і вилучення документів, що становлять адвокатську таємницю, тим самим здійснюючи тиск на адвоката. П'ятим типовим порушенням прав і гарантій адвокатів в Україні є порушення статусу адвокатів у кримінальному провадженні. Шостим – зловживання притягненням до дисциплінарної відповідальності адвокатів і порушенням кримінальних справ проти

адвокатів. І сьомим, ганебним, але, на жаль, звичним правопорушенням є застосування так званих «позасудових» заходів впливу на адвоката, під якими маються на увазі залякування, погрози, словесні образи, знищення майна адвоката, фізичні напади на нього, замаху та навіть фізичне вбивство адвоката.

Надважливо розуміти, що кожне порушення професійних прав і гарантій адвоката є водночас порушенням прав людини його клієнта, адже коли адвокатам відмовляють у доступі до клієнтів, то клієнтам відмовляють у доступі до захисника. Водночас коли адвокатам відмовляють у конфіденційності їхнього спілкування з клієнтами, то клієнтам відмовляють у праві спілкуватися конфіденційно зі своїм адвокатом. А коли адвокатам не дають можливості готувати правову захисну позицію, піддають незаконним обшукам, залякуванню чи використовують щодо них «позасудові» засоби впливу, то клієнтам відмовляють у праві на захист і позбавляють їх права на справедливий суд.

Очевидно, що не може йтися про жодне дотримання процесуальних норм і забезпечення права на захист, якщо адвокати фізично не можуть належним чином виконувати свої професійні обов'язки або ж бояться за безпеку власного життя й здоров'я, несправедливого позбавлення права на адвокатську діяльність.

Тому одним із головних закликів, які лунають від адвокатів по всій країні сьогодні, є посилення практичної життєздатної системи захисту їхніх прав і гарантій професійної діяльності відповідно до українського законодавства та міжнародних стандартів, визнаних Україною. На жаль, багато адвокатів вважають, що наразі вони залишаються сам на сам у своїй боротьбі проти злочинної системи. Чимало з них звертаються до професійних асоціацій, членами яких вони є, громадянського суспільства та ЗМІ, щоб певним чином змінити цю ситуацію.

Видається малоімовірною реалізація значних реформ зі встановлення верховенства права, наявності незалежної судової влади, професійних органів прокуратури, установа змагальності процесу з відповідною рівністю сторони обвинувачення та захисту, а також забезпечення належного захисту професійних прав і гарантій адвокатів і прав людини їхніх клієнтів, якщо процес реформування в Україні відбуватиметься «згори донизу». Саме тому прогресивним групам, професійним і громадським асоціаціям адвокатів, організаціям громадянського суспільства, а також засобам масової інформації необхідно сприяти проведенню системних реформ і підвищенню прозорості, проводячи одночасно необхідну мобілізацію, інформування та інші заходи щодо взаємодії з громадськістю.

Як відомо, «унція профілактики варта фунта лікування». Тому створення комплексної системи запобігання порушенням професійних прав і гарантій адвокатів могло б виправити гірку й неприємну ситуацію, що склалася на цьому поприщі. Система реагування на порушення професійних прав і гарантій адвокатів в Україні існує, але вона настільки

слабка, що залишає адвокатів жити в страху й не зважуватися на активний захист інтересів своїх клієнтів у по-справжньому змагальній системі правосуддя. Створення сильної системи із запобігання порушенням прав адвокатів вимагає життя заходів для забезпечення високого рівня слідування вимогам чинного законодавства з боку тих осіб, які регулярно порушують професійні права й гарантії адвокатів. Це може бути здійснено шляхом застосування адміністративних протоколів, внутрішніх дисциплінарних процедур, паралельного проведення навчань і заходів із підвищення кваліфікації. Сторони, які порушують вимоги законодавства, що захищають професійні права й гарантії адвокатів, повинні зазнавати негайних, невідворотних наслідків із боку установи, де вони працюють. Припинення безкарності починається з внутрішньої дисципліни. На установи й роботодавців, які воліють не помічати незаконне поводження своїх співробітників щодо адвокатів, необхідно чинити серйозний політичний і громадський тиск. Діалог між такими установами й тими, які підтримують адвокатську професію, має бути посилений і активований.

Чи не найважливішим кроком на шляху до захисту професійних прав і гарантії адвокатів є запровадження точної комплексної, швидкої, простої, відкритої, прозорої, задокументованої, ефективної системи відстеження та реагування на порушення професійних прав і гарантії адвокатів. Це формує основу для системи реагування на такі порушення залежно від виду порушення й заходів, які необхідно вжити. Узагалі система повинна бути всеохоплюючою, але простою, щоб її можна було пояснити всім зацікавленим сторонам через базові схеми чи діаграми, з яких було б зрозуміло, що повинна робити кожна сторона й коли. Адвокатам необхідно надати прості форми й інструкції, котрі б містили всю основну інформацію, з якою вони могли б легко й швидко ознайомитися. Вирішальне значення має швидке та ґрунтовне оброблення повідомлень про порушення.

Результати, отримані внаслідок реагування на порушення, повинні бути повністю задокументовані, проаналізовані, відкриті й опубліковані для широкого загалу. Документування порушень і ефективності реагування на них повинні бути використані для аналізу, удосконалення системи, підготовки протокольних рішень та інформаційних матеріалів, а також реалізації додаткових заходів і процесуальних реформ, спрямованих на покарання та попередження зловживання службовим становищем посадовцями. Інформаційна робота та повідомлення громадськості є важливими складовими частинами цих процесів.

Така система відстеження та реагування на порушення професійних прав і гарантії адвокатів повинна бути створена на всеукраїнському рівні та мати ефективні механізми впливу в кожному регіоні, аж до найменших містечок. Географія, місце розташування або фізична ізоляція не може бути заслоною для вчинення порушень. Кожен адвокат

повинен бути частиною системи й мати доступ до механізмів і процедур реагування. Для цього слід широко використовувати гарячі лінії, електронні засоби поширення інформації, додатки та сучасні цифрові технології.

Правильним було б, щоб така система із самого початку свого запровадження включала б у себе критерії та показники, щоб мати можливість у подальшому здійснювати її моніторинг і оцінювання. Критерії повинні відображати різні категорії порушень, конкретну дію, яка оскаржується, види заходів, що вживаються, характер будь-яких санкцій, накладених на порушників, конкретні результати в судових справах. Моніторинг і оцінювання мають вирішальне значення для підвищення дієвості системи із захисту прав адвокатів і гарантії адвокатської діяльності.

Одним із нагальних завдань держави сьогодні є забезпечення того, щоб усі адвокати точно знали, що робити, до кого і яким чином звертатися, якщо права й гарантії їхньої професійної діяльності були порушені. Реагування на порушення має порівнюватися з наданням першої невідкладної допомоги в медицині. Адвокати дійсно повинні бути готові діяти за принципом «швидкого реагування», оскільки нерідко кожна втрачена хвилина часу має значення. Для цього необхідно розвивати здатність адвокатів діяти й підтримувати один одного, коли їхні права порушуються. Необхідно використовувати тренінги, протокольні рішення, інформаційні матеріали, зустрічі на обласному рівні, консультації, щоб упевнитися, що всі адвокати були ознайомлені зі встановленими процедурами та готові діяти, ділитися інформацією, брати участь в інформаційних кампаніях, мобілізувати «союзників» у громадянському суспільстві, спілкуватися із засобами масової інформації, підвищувати рівень обізнаності громадськості тощо. Адвокатам також варто знати, як використовувати соціальні мережі та сучасні цифрові технології, щоб найкращим чином виконувати ці функції.

Не варто забувати, що основою системи захисту прав і гарантії адвокатів є управління інформацією. Усі зацікавлені сторони повинні точно знати, скільки порушень відбувається, якими є види цих порушень, де відбуваються порушення та хто несе за них відповідальність. Така інформація необхідна, щоб бути впевненим у тому, що система досягає своїх цілей, що адвокати знають свої права й обов'язки, знають, як реагувати на порушення. Необхідно складати відповідні звіти, поширювати інформацію та мобілізувати зацікавлені сторони, а також проводити моніторинг і оцінку досягнутих результатів. Для цього держава повинна забезпечити збір, оброблення, збереження й захист повної та точної інформації й статистичних відомостей про порушення професійних прав і гарантії адвокатів, а також обмін нею з усіма ключовими сторонами, що мають до неї законний інтерес. Потрібно розробляти й публікувати протокольні рішення й матеріали, що охоплюють доступ до інформації й процедури її поширення.

Важливо оприлюднювати не тільки порушення професійних прав і гарантій адвокатів, а також і заходи, що вживаються у відповідь. Систематичне інформування громадських організацій і засобів масової інформації, просвітницька діяльність мають вирішальне значення для викорінення безкарності за вчинення порушень, а також створення культури, яка сприятиме застосуванню законодавства й прояву поваги до прав і гарантій адвоката та прав людини в цілому. Результати скарг і розслідувань повинні систематично поширюватися в суспільстві. Сприяння прозорості у здійсненні моніторингу судової системи також було б надзвичайно корисним для отримання інформації та відстеження прогресу. Зрозуміло, що інформаційні ресурси є, по суті, основою для інформування, підвищення обізнаності та мобілізації «союзників» адвокатів в українському суспільстві [3; 1].

Головною метою реформи адвокатури є створення єдиної самоврядної правничої професії та підвищення якості правосуддя в цілому через запровадження єдиних професійних та етичних стандартів, єдиних стандартів відповідальності, ефективного забезпечення прав і гарантій адвокатів [5; 1].

Висновки. Сьогодні адвокатури України дуже потрібен серйозний, неупереджений і критичний аналіз ситуації, що склалася, чесне й прозоре викриття причин помилок і невдач, визначення нагальних потреб, справжніх цілей і завдань розвитку, а також вибір найкращих засобів і методів для їх здійснення. За нинішніх непростих умов, що склалися в державі, правова система привертає пильну увагу громадян, політиків і міжнародної спільноти, а тому її представники особливо гостро мають усвідомлювати відповідальність, зокрема й моральну, і докладати максимум зусиль для наближення вітчизняного законодавства до європейського рівня й стандартів, у яких головне – права й свободи людини. Адвокатура має стати взірцем для всього суспільства. І незважаючи на те, що сьогодні

реально забезпечені ще не всі умови для роботи адвокатів, принципівість, професіоналізм, вірність ідеалам правди й справедливості, відповідальність за результати своєї діяльності, за долю кожної людини завжди були й залишаються непорушними заповідями адвокатської професії [1, с. 1].

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Коваль К. Стратегія розвитку адвокатури України. Юридична газета online: всеукраїнське щотижневє професійне юридичне видання. 2014. URL: <http://yur-gazeta.com/publications/actual/strategiya-rozvitku-advokaturi-ukrayini.html> (дата звернення: 26.01.2018).
2. Оксюта В., Фурман І. Адвокатська монополія: що про це думають юристи? Протокол: юридичний інтернет-ресурс. 2016. URL: http://protokol.com.ua/ua/advokatska_monopoliya_shcho_pro_tse_dumayut_yuristi/ (дата звернення: 26.01.2018).
3. Проект ЄС «Підтримка реформ у сфері юстиції в Україні». Захист прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності: Висновки та рекомендації. Justice Cooperation Internationale. 2016. URL: http://www.justicereformukraine.eu/wp-content/uploads/2016/06/ProtectingAdvocates-Memo_FINAL_ukr.pdf (дата звернення: 26.01.2018).
4. Українське право. Реформувати адвокатуру розпочнуть у 2017 році. Українське право, РБК-Україна. 2016. URL: <http://www.ukrainepravo.com/news/ukraine/reformuvati-advokaturu-rozpochnut-u-2017-rots/> (дата звернення: 26.01.2018).
5. Філатов О. Головна мета реформи адвокатури – створення єдиної правничої професії. Офіційне інтернет-представництво Президента України П. Порошенка. 2015. URL: <http://www.president.gov.ua/news/ofilatov-golovna-meta-reformi-advokaturi-stvorennya-edinoyi-36560> (дата звернення: 26.01.2018).
6. «Питання реформування існуючої системи адвокатури в Україні є на сьогодні нагальним, невідкладним». Інтерв'ю з Головою Київської міської кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури І. Рафальською. Юстиніан: видавнича організація. URL: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=2791> (дата звернення: 06.03.2017).

Меліхова Ю.О. ДЕЯКІ АСПЕКТИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВОВИХ ГАРАНТІЙ АДВОКАТУРИ

У статті розглядаються питання, пов'язані з реформуванням системи адвокатури України та законодавчо встановлених гарантій професійної адвокатської діяльності. Автор досліджує перелік найтипівіших порушень таких гарантій і приходить до висновку, що є значні розбіжності між законодавчою теорією і її втіленням на практиці, у результаті чого адвокати регулярно стикаються з численними перешкодами під час надання правової допомоги своїм клієнтам. Проаналізовано положення вітчизняного та міжнародного законодавства, що регламентують захист прав адвокатів у процесі здійснення ними своїх професійних обов'язків. Обґрунтовано нагальну потребу створення в державі комплексної системи запобігання порушенням професійних прав і гарантій адвокатів, яка могла б виправити неприємну ситуацію, що склалася на цьому поприщі. У статті визначено невідкладні завдання Української держави щодо створення єдиної самоврядної правничої професії та підвищення якості правосуддя в цілому через запровадження ефективного забезпечення прав і гарантій адвокатської діяльності. Автором наголошено, що сильна професійна адвокатура – це одна з пріоритетних потреб громадянського суспільства, оскільки це не тільки протидія державному обвинуваченню для створення балансу й реальної змагальності сторін у кримінальному процесі, але ще й суттєвий важіль у побудові демократичного суспільства, тверда переконаність громадян у захисті від свавілля та корумпованості окремих посадовців, можливість у межах закону захистити свої права й упевненість у досяженні справедливості.

Ключові слова: гарантії адвокатської діяльності, порушення гарантій і прав адвокатів, реформування системи захисту адвокатських гарантій.

Мелихова Ю.А. НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ РЕФОРМИРОВАНИЯ СИСТЕМЫ ЗАЩИТЫ ПРАВОВЫХ ГАРАНТИЙ АДВОКАТУРЫ

В статье рассматриваются вопросы, связанные с реформированием действующей системы адвокатуры Украины и законодательно установленных гарантий профессиональной адвокатской деятельности. Автор исследует перечень типичных нарушений таких гарантий и приходит к выводу, что существуют значительные различия между законодательной теорией и её воплощением на практике, в результате чего адвокаты регулярно сталкиваются с многочисленными препятствиями при оказании правовой помощи своим клиентам. Проанализированы положения отечественного и международного законодательства, регламентирующие защиту прав адвокатов в процессе осуществления ими своих профессиональных обязанностей. Обоснована насущная необходимость создания в государстве комплексной системы предотвращения нарушений профессиональных прав и гарантий адвокатов, которая могла бы исправить сложившуюся неприятную ситуацию на этом поприще. В статье определены неотложные задачи Украинского государства по созданию единой самоуправляемой адвокатской профессии и повышению качества правосудия в целом путём внедрения эффективного обеспечения прав и гарантий адвокатской деятельности. Автором отмечено, что сильная профессиональная адвокатура – это одна из приоритетных потребностей гражданского общества, поскольку это не только противовес государственному обвинению для создания баланса и реальной состязательности сторон в уголовном процессе, но ещё и существенный рычаг в построении демократического общества, твёрдая убеждённость граждан в защите от произвола и коррумпированности отдельных чиновников, возможность в рамках закона защитить свои права и уверенность в достижимости справедливости.

Ключевые слова: гарантии адвокатской деятельности, нарушения гарантий и прав адвокатов, реформирование системы защиты адвокатских гарантий.

Melikhova Yu.O. SOME ASPECTS OF REFORMING THE PROTECTION SYSTEM OF LEGAL ADVOCACY GUARANTEES

The article deals with issues related to the reform of the current system of advocacy of Ukraine and the legally established guarantees of professional advocacy. It is substantiated that the urgent need for implementation of legal reform in Ukraine, including advocacy reforms, has now become overcome. It is determined that this cannot be done without democratization of society. At the same time, it is impossible to talk about the values of European democracy for Ukraine without increasing the role and importance of the advocacy in society. The author investigates a list of the most common violations of the statutory guarantees of professional advocacy, and concludes that there are significant differences between the theoretical legislation and its implementation in practice, as a result of which lawyers are constantly faced with numerous obstacles in providing legal assistance to their clients. It has been determined that lawyers should be able to perform their duties freely and fully in order to establish the rule of law, to promote access to justice and legal assistance, to ensure due process in the court process, to create a competitive court system, and to protect human rights.

The article analyzes the provisions of domestic and international legislation regulating the protection of the rights of lawyers in the process of providing them with legal assistance to their clients. The urgent need for creation in the state of a comprehensive system of prevention of violation of advocate's professional rights and guarantees, which could correct the unpleasant situation in this field, was substantiated. Such a system should be accurate, fast, simple, open, transparent, documented and effective. This will form the basis for responding to violations of the rights and guarantees of lawyers, depending on the type of violation and the measures to be taken. It is assumed that the system of tracking and responding to violations of professional rights and guarantees of lawyers should be established at the national level and has effective mechanisms of influence in each region, up to the smallest towns. In turn, parties who violate the requirements of the law protecting the professional rights and guarantees of lawyers must undergo immediate, inevitable consequences. The article identifies the urgent tasks of the Ukrainian state to create an unified self-governing legal profession and improve the quality of justice in general through the introduction of effective provision of advocate's professional rights and guarantees.

The author emphasizes that a strong professional advocacy is one of the priority needs of civil society, since it is not only a counterbalance to the state prosecution to create the real competition of the parties in the criminal process, but this is still a significant lever in building a democratic society, it is a firm conviction of citizens in protection from the arbitrariness and corruption of individual officials, it is an opportunity, within the limits of the law, to protect their rights and confidence in the attainment of justice.

Key words: guarantees of advocate's working, violations of the advocate's rights and guarantees, reforming of the protection system of advocate's guarantees.